

Novela zákona o ochraně přírody a krajiny posouvá ochranu stromů na lepší úroveň

11.6.2024 - | Arnika

Současné znění paragrafů týkajících se ochrany dřevin rostoucích mimo les už neodpovídá aktuálním odborným zlostem ani společenskému významu stromů v naší krajině a sídlech. Mění se klima a význam stromů pro zmírňování dopadu klimatické změny je zásadní.

Proč je navrhovaná novela zákona důležitá?

Jedná se o definice zapojeného porostu a stromořadí, které jsou dosud uvedeny ve vyhlášce. Nově je však definována také společensko-ekologická funkce dřevin. Právě od ní by se v budoucnu měly odvíjet činnosti potřebné k argumentaci ve správních úkonech a v aplikační praxi. Společensko-ekologickými funkcemi dřevin se rozumí soubor funkcí dřevin ovlivňujících životní prostředí i vnímání člověka; jedná se zejména o funkci klimatickou, spočívající ve schopnosti dřevin zmírňovat dopady klimatické změny, stabilizovat mikroklima a pohlcovat uhlík z ovzduší, o funkci environmentální, spočívající ve snižování eroze a prašnosti, tlumení hluku, utváření krajinného rázu a rázu urbanizovaného prostředí i o funkci dřevin jako součásti ekosystémů a biotopů a podpory biologické rozmanitosti.

Současný stav:

Pokud je náhradní výsadba stanovena, nesází se nové stromy často tam, kde došlo ke kácení vzrostlých stromů, ani tam, kde stromy potřebujeme ve veřejném prostoru. V zákoně je sice už hezkých pár let paragraf o finančním odvodu při kácení z důvodu výstavby, ale použít v praxi se nedá. Obcím chybí vhodné pozemky i peníze na výsadby a péči. Potřebujeme vhodné řešení pro stanovení finanční kompenzace za kácení dřevin, pokud není možné nařídit náhradní výsadbu v místě kácení.

Novela zákona navrhuje:

Pokud jde o kácení kvůli stavebnímu záměru, který vyžaduje JES (jednotné environmentální stanovisko podle zákona č. 148/2023 Sb.) nebo tzv. společné rozhodnutí (vydává se pro stavební záměry ve zvláště chráněných územích), orgán ochrany přírody žadateli stanoví přiměřenou náhradní výsadbu ke kompenzaci negativních dopadů na společensko-ekologické funkce, vzniklých pokácením dřevin. To není nic nového. Kvůli stavebním záměrům se kácí nejčastěji, a tak je samozřejmé, že se v těchto případech bude vždy stanovovat také náhradní výsadba.

Nyní má být i podle zákona prioritou náhradní výsadba tam, kde došlo ke kácení. Pokud to není vůbec možné, nebo nelze náhradní výsadbu uložit v plném rozsahu, bude stavebník povinen zaplatit poplatek za kácení dřevin. Poplatek poputuje do fondu obce, kde má být využit zejména na výsadbu, péči o dřeviny a nákup pozemků. Stavebníky by to mělo motivovat ke kvalitnější přípravě záměru, k hledání alternativ, jak přesunout stavbu jinam, nebo jak stávající dřeviny vhodně začlenit do plánované stavby. Poplatek za kácení bude příjmem obce a bude účelově vázán na činnosti v oblasti péče o městskou zeleň a zajištění nových výsadeb.

Při definování poplatku za kácení z důvodu výstavby byl uplatněn podobný přístup, jak je tomu například u poplatku za vynětí ze ZPF (Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu). Odborníci přitom vycházeli také ze zkušeností v jiných zemích a městech. V Berlíně si např.

žadatel o stavební povolení může vybrat mezi náhradní výsadbou nebo zaplacením tzv. vyrovnávacího poplatku. Finanční prostředky použije město výhradně na opatření k podpoře ochrany, zachování a rozvoje přírody a krajiny ve městě. Ve Vídni příslušný úřad v rozhodnutí uvede, v jakém rozsahu nebylo možné náhradní výsadbu nařídit, za tuto část je pak žadatel povinen uhradit tzv. vyrovnávací poplatek. Poplatek za odstranění stromu se tu stanoví vynásobením počtu centimetrů obvodu kmene stromu ve výšce 130 cm a sazby poplatku podle tabulky.

Pro české podmínky byla pro stanovení postupu výpočtu poplatku za kácení využita kalkulačka Ocenění dřevin dle metodiky AOPK ČR, jejíž údaje byly zjednodušeny pro potřeby využití v legislativní normě.

Pokud nejde o kácení v souvislosti se stavebním záměrem, novela zákona nic nemění. Tedy např. pokud chce žadatel pokácet vzrostlý strom v zahradě rodinného domku, orgán ochrany přírody může ve svém rozhodnutí o povolení kácení dřevin, uložit žadateli přiměřenou náhradní výsadbu ke kompenzaci negativních dopadů na společensko-ekologické funkce, vzniklých pokácením dřevin. Orgán ochrany přírody v průběhu správního řízení jistě vyhodnotí všechny okolnosti i místní podmínky a podle toho zváží rozsah uložení náhradní výsadby.

Současný stav:

Ve městech přicházíme o místa, kde rostly nebo by mohly růst dospělé stromy. Výstavba a údržba technických sítí, která je jistě ve veřejném zájmu, probíhá bez zohlednění jiného veřejného zájmu – zájmu na ochraně dřevin. Obce při vyjednávání se správci sítí nemají podmínky pro rovnoprávný dialog.

Údržba a budování inženýrských sítí s sebou nese stavební práce s negativním vlivem na stromy – zabírání volných ploch, pojezdy mechanismů, výkopy v kořenovém prostoru. Neexistuje účinný systém kontroly statické bezpečnosti stromů, roste riziko nepředvídatelného pádu stromu s těžkými následky.

Novela zákona navrhuje:

Stanovit v zákoně ochranné pásmo stromořadí na veřejném prostranství. Cílem je přispět k zajištění kvality života a ochrany zdraví občanů a snížit riziko vytváření potenciálně nebezpečných stromů ve veřejném prostoru.

Ochranné pásmo stromořadí na veřejném prostranství je v návrhu novely definováno jako souvislý prostor vymezený vodorovnou vzdáleností 3 metry od osově roviny stromořadí na obě strany. V tomto ochranném pásmu má mít obec právo vyjádřit se k žádosti o povolení kácení dřevin tvořících stromořadí. Vyjádření má být součástí žádosti o kácení stromů tvořících stromořadí a povolení záměru podle stavebního zákona.

Je to nástroj pro zajištění bezpečnosti stromořadí a společensko ekologických funkcí stromů, které jsou součástí zelené infrastruktury měst. Zrovnopravňuje ochranná pásma zelené infrastruktury s ochrannými pásmy technické infrastruktury. Smyslem ochranného pásma je mj. přiznat právo obcím, aby mohly rozhodovat o stromořadích ve veřejném prostoru. Právo je ve prospěch veřejného zájmu, a tento zájem má hájit obec.

<https://arnika.org/novinky/novela-zakona-o-ochrane-prirody-a-krajiny-posouva-ochranu-stromu-na-lepsi-uroven>